

Poslovno-tehnično sodelovanje med »Kontaktom« in »Elmo«

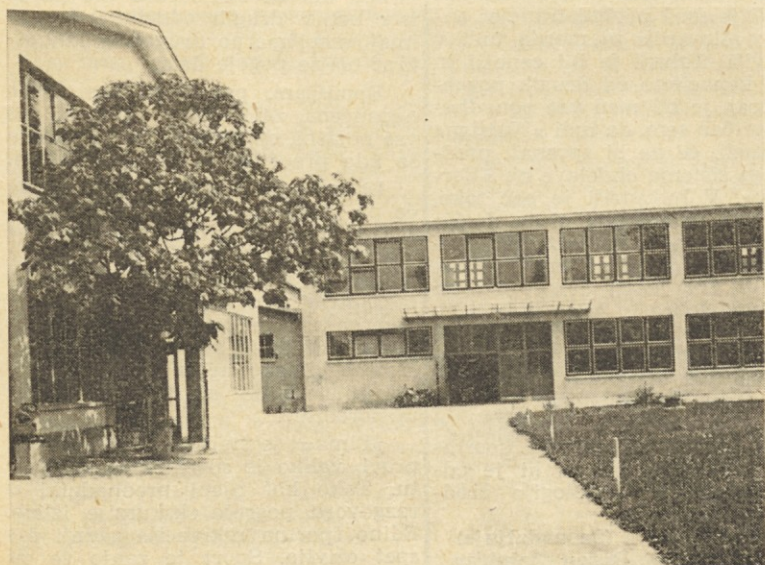
S podpisom pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju med »Kontaktom« in »Elmo«, dne 5. 9. tega leta v Zagrebu, so bila uspešno končana več kot enoletna prizadevanja predstavnikov obeh podjetij, da obdobje medsebojne konkurence nadomestimo z obdobjem vsestranskega sodelovanja. Opravljeno je bilo veliko in zahtevno delo, ne morda toliko zaradi narave samega dela, kot zaradi premagovanja miselnosti ljudi v obeh kolektivih. Potreben je bil določen čas, da smo drug drugemu lahko verjeli, da tokrat ne gre za taktiziranje, izigravanje ali za to, kdo bo koga prelisil. Zaupanje, ki je bilo v začetku razgovorov še vse preveč pod vtisom prejšnjih neuspešnih sporazumov in dogovorov, je sčasoma postajalo vse trdnjše. Razlog ni bil v odkritosti pri reševanju vseh spornih vprašanj v teku razgovorov, temveč tudi v našem skupnem spoznanju, da je v danih pogojih vsak sporazum boljši od nadaljevanja medsebojne konkurence.

Koliko so te ocene točne, bo pokazala praksa. Podpisana pogodba je namreč vse dotlej, dokler ni tudi praktično uresničena, le zapisana pripravljenost ali hotenje. Zato je čas, ko bomo doobra spoznali resnično pripravljenost obeh podjetij, da zapisana načela uresničita, šele pred nami. Čez mesec, dva ali ob koncu leta ne bo niti težko a še manj tvegano podati zanesljive ocene sodelovanja.

Prepričan sem, da bo takrat naša ocena pozitivna in ugodna. Jamstvo za to so naša dosedanja prizadevanja in odločnost, da sprejeta načela in obveznosti uresničimo. Prvi praktični dokaz v tej smeri je odločba direktorja, s katero je prav z današnjim dnem začasno razrešil dela kot šefa proizvodnje tov. Cveta Bogataja zato, da se bo v naslednjih mesecih lahko izključno posvetil le prenosu proizvodnje iz »Kontakta« v »Elmo« in obratno. V kratkem bo temu ukrepu sledilo še imenovanje naših sodelavcev v skupni koordinacijski odbor in strokovne komisije.

In kaj si od tega sodelovanja obetamo? Predvsem večjo poslovno učinkovitost, ki se mora odražati že naslednje leto v večjem dohodku na zaposlenega. Višji dohodek pa nam bo omogočal delitev višjih osebnih dohodkov, večjega vlaganja v mehanizacijo proizvodnje, podane pa bodo tudi večje možnosti za hitrejše reševanje skupnih problemov zaposlenih sodelavcev.

Franc Križaj

POSLOVNO POROČILO ZA MESEC AVGUST

V preteklem mesecu se je tako proizvodnja kot realizacija povišala tako, da smo z uspehom lahko kar zadovoljni. Proizvodnja se je nasproti juliju povečala za 27,5 %, realizacija pa je višja za 21 %.

Zaloge finalnih izdelkov so se zopet znatno znižale, saj je realizacija še vedno 24 % višja od proizvodnje. Podobno je tudi z gibanjem produktivnosti. Nasproti juliju mesecu je produktivnost podjetja narasla na 12 %, medtem ko je povprečna produktivnost za 8 mesecev tega leta za 0,6 % nižja od enakega povprečja za 7 mesecev.

Ob teh rezultatih so razmeroma zadovoljivi tudi osebni dohodki ki dosegajo planirano povprečje za drugo polletje 1967. Povprečje za mesec avgust je 762 N dinarjev na zaposlenega, kar je le za 1,3 % nižje kot v mesecu juliju.

Navedeni podatki kažejo, da je čas sezonskih zastojev v proizvodnji in prodaji mimo in da se je že začel finale letošnjega leta. Smo na najboljši poti, da bo na novo uravnotežen plan proizvodnje in realizacije izpolnjen skoraj v vseh postavkah.

Obenem pa je to tudi čas ko se morajo začeti prve priprave za leto 1968. Ocene in napovedi naših možnosti za prihodnje leto morajo izhajati iz predvidenih rezultatov letošnjega gospodarjenja. Zaradi tega to nikakor ni lahka naloga.

Mnogo bolj kakor prihodnje možnosti, občutimo prihodnje potrebe tako za gospodarsko organizacijo kot za nas, kot člane kolektiva.

Zveza med potrebo in možnostjo se ustvarja preko organizacijskih in poslovnih ukrepov in zato je rezultat gospodarjenja vedno odvisen od vprašanja kako kvalitetno smo svoje poslovanje prilagodili objektivnim pogojem. Vendar pa v prepričanju, da je vsak rezultat odvisen od naših organizacijskih in strokovnih sposobnosti, ne smemo pretiravati vsaka človeška sposobnost ima svoje meje in vsak ukrep svoj mejni učinek.

Najbolj odgovorna in najtežja naloga pri iskanju rešitev za premagovanje težav je odločanje o najbolj ustreznih delovnih metodah. Če nismo izbrali ustrežajoče metode nam še taki napori in še taki strokovnjaki ne morejo pomagati. Razumljivo je, da morejo ustrezno metodo najti in izvajati le strokovno usposobljeni kadri in zato moramo prav v tem gledati osnovno nalogo za strokovne službe in upravne organe. Če bi hoteli to spoznanje uporabiti pri določanju gospodarskih in proizvodnih ciljev podjetja za leto 1968, potem si moramo o vsakem cilju, ki ga želimo doseči, biti na jasnem tudi z metodami, to je o načinu dela in ukrepih, s katerimi je dosegljiv.

Branko Prhne

KAKO JE Z REKONSTRUKCIJO V »ELMI« ŠE Z DRUGE PLATI

V prejšnji številki našega lista, je bil objavljen članek, ki dokaj kritično obravnava rekonstrukcijo podjetja. Nekaterim ugotovitvam v članku ni kaj očitati, če upoštevamo zgolj sedanje stanje in hote ali ne hote pozabimo na situacijo pred tremi, štirimi leti, ko smo rekonstrukcijo zasnivali. Hotel bi osvetliti nekatera dejstva in predvsem korigirati nekatere ugotovitve v oceni rekonstrukcije po tehnični plati.

Najprej je faze rekonstrukcije, po zasnovi in finančno, deliti drugače kot je opisano v članku. V prvo fazo — če že govorimo o fazah, — gre le rekonstrukcija obrata površinske zaščite, kot ločenega objekta s svojo (četrt v tovarni) kotlovnico, katere gradnjo smo pričeli iz lastnih sredstev že leta 1962. Drugo fazo pa predstavlja rekonstrukcija ostalih obratov za razširitev proizvodnje instalacijskega materiala, ki je bila kasneje s prvo fazo spojena, predvsem zaradi nujne selitve obrata impregnacije iz Gorenje vasi in s tem v zvezi, z novim konceptom ogrevanja v centralni kotlovnici.

Za boljšo primerljivost naj komentiram ugotovitve po enaki delitvi, kot v članku iz prejšnje številke.

Kotlarna, ki ima sistem ogrevanja s toplo vodo 90/70° C je za razmere

v tovarni tudi sedaj — ko so se potrebe po segrevanju galvanskih kadi povečale — še vedno racionalnejši od sistema vroče vode nad 120°C. Za ogrevanje vseh prostorov, ki jih pokriva kotlovnica je potrebno 1,100 000 kcal toplote, medtem ko bi galvanika v sedanjem obsegu potrebovala po ceni 100.000 kcal, torej cca 10 % vse potrebne toplote v tovarni. Zaradi teh 10 % bi morali obratovati s kotli na povišan pritisk, ker vode nad 100°C ne moremo segrevati pri normalnem pritisku. Zato bi vse instalacije padle pod režim povišanega pritiska, poleg tega pa bi morali imeti v razdelilnih postajah po objektih protitočne naprave, kjer bi vroča voda iz kotlovnice segrevala ločeni sistem tople vode za ogrevanje radiatorjev. Temperatura teh, seveda ne sme presegati 70 do 80°C. Take naprave bi bile izredno drage in ne bi opravičile prednosti vodnega segrevanja galvanskih kopeli. Moramo pa upoštevati, da v času projektiranja kotlovnice nismo predvideli spremenjene strukture proizvodnje v korist likalnikov, katerih galvanska obdelava pogojuje večjo porabo toplote.

Glede večje primernosti mazutnega goriva napram premogovnemu pa tale podatek:

Nadaljevanje na 2. strani

Komunisti o sebi in drugi o njih

Kot smo že v prejšnji številki povedali, nadaljujemo z vprašanji in odgovori.

2. Kako cenite komuniste, ki je dober delavec, ne opravlja verskih obredov, toda na javnih zborih raje molči, kot pa bi posegel v razpravo?

Odgovor tov. Š. J.:

Spoštujem in cenim vsakega dobrega, poštenega delavca pa naj bo to član ZK ali pa ne.

Dobro bi bilo, da na javnih mestih član ZK na kratko pove svoje mnenje, mislim pa, da je tudi za take, ki bolj redko diskutirajo (razpravljajo) mesto v ZK. Ostali člani pa naj na take redkobesedne, molčeče ljudi bolj vplivajo, oziroma jih vzgoje, da bodo posegali v diskusijo.

Odgovor tov. R. F.:

Popolnoma se strinjam s tezo, da mora komunist pokazati, koliko je komunist pri konkretnem delu, na svojem delovnem mestu in v organih upravljanja. Menim tudi, da mora komunist sam sebe preverjati, preverjati pa ga mora tudi okolje, v katerem dela in živi. Komunist, ki na svojem delovnem mestu dosega dobre rezultate, za vse drugo, kar se okoli njega dogaja pa je gluhi in slepi, ni dober komunist. Nasprotno, celo škoduje sami organizaciji Zveze komunistov. Vsak član v organizaciji bi moral razčistiti s stališčem, da je delo eno, politika pa drugo. Pogosto se pri nas sliši: Kaj me briga, kaj dela direktor in drugi vodilni ljudje, oni so zato plačani, da v tovarni vodijo politiko. Važno je, da jaz na svojem delovnem mestu dosežem dober rezultat. Dosti pripomb je slišati tudi na račun delavskega samoupravljanja, kot na primer: kaj češ na delavskem svetu ali na upravnem odboru govoriti saj je itak že vse vnaprej odločeno, tu se ne da nič spremeniti. Diskusije so čisto brez potrebe, to je samo zaradi formalnosti. Če pa še kaj rečeš, te ne upoštevajo in še »zafrkne« te nazaj. Vse to mora biti zato, ker je tak režim in podobno.

Drugi pojav, ki ga v praksi zadnje čase zelo pogosto zasledimo je, da je komunist, ki se najde na nekem sestanku (zboru) tih in opazuje s strani. Po sestanku, v okolju delovnega mesta pa polemizira in razpravlja na široko in dolgo.

Komunist, ki tako misli in dela ni komunist, če pa je že član, je samo na papirju in kviri ugled celotne organizacije, da o liku komunista ne govorim.

Odgovor tov. Z. V.:

O komunistu, ki na sestankih ne pove svojega mnenja o problemih o katerih se razpravlja, temveč raje molči, da se ne bi komu zameril, pa čeprav se z marsičem ne strinja, mislim, da ne sodi v ZK niti v katero koli organizacijo. Namen, prav tako tako pa obstoj vsake organizacije je predvsem odvisen od aktivnosti članov.

3. Kako gledate na komuniste, ki ob vsaki priliki »štrli« iz množice in veliko govori, a ničesar ne pove; njegove ambicije po uveljavljanju so večje od njegovega znanja in sposobnosti?

Odgovor tov. Š. J.:

Ljudje, ki mnogo govore, naredijo pa malo ali pa nič, nam niso priljubljeni, posebno pa taki, ki govorijo zato, da govorijo, razprave povnavljajo in naredijo sestanke nezanimive.

Odgovor tov. R. F.:

Veliko govorjenja na sestanku je prav tako škodljivo kot molk. Vsak

Nadaljevanje s 1. strani

KAKO JE Z REKONSTRUKCIJO V »ELMI« ŠE Z DRUGE PLATI

1.000 kcal toplote iz kurilnega olja stane 5,72 S din, 1.000 kcal toplote iz mešanice premoga, ki ga uporablja naša kotlovnica pa 3,04 S din, oboje fco tovarna. Če bi bil izkoristek mazutnega kurjenja za 20 % večji, kar je maksimalno, bi bilo segrevanje prostorov za 56 % dražje kot segrevanje s premogom. Prednosti mazutne kotlovnice torej niso v pocenitvi kurjave, ampak v možnosti avtomatiziranja, majhni deponiji kuriva, manjšega zadimljenja okolice in v tem, da ni treba odvažati pepela. Torej lepše, bolj udobno delovanje. Slaba stran mazutnega ogrevanja pa je draga investicija v kotlovske naprave, kar je bilo v našem primeru dražje, kot investicija v veliko deponijo premoga. Morda bi se kljub temu že takrat odločili za mazutno kurilnico, če ne bi ugotovili, da bo kljub avtomatizaciji kurjenja moral biti ves čas prisoten po 1 kurjač, kot sedaj ko deluje kotlovnica na premog.

Jedilnica je res lep prostor, kot je rečeno v članku. Ima pa tudi slabe strani, če gledamo le sedanje stanje. Kuhinja ni primerna za pripravo obrokov, kar bi bilo prej ko slej dobro. V času zasnove jedilnice nismo predvideli, da bomo menzo oddali gostinskemu podjetju in, da se bo pokazala potreba po pripravi obroka v tovarni. Je tudi sorazmerno visoka in galerija pri sedanjem številu zaposlenih ni potrebna.

Brusilnica je bila dimenzionirana za 3 brusilne kozle s kapaciteto 40 do 50.000 kosov likalnikov letno, pa še ta količina ni imela perspektive. Zaradi slabe rentabilnosti in majhnih potreb na domačem trgu, smo celo govorili in že sklepali o opustitvi proizvodnje standardnega likalnika, medtem ko smo jugoslovanske potrebe po regulacijskem cenili le na 50.000 kosov, izvoza pa po tedajni pogodbi z Rowento nismo smeli predvideti. Spričo velikih potreb po instalacijskem materialu, likalnik sploh ni bil perspektiven artikel, ker smo že takrat ugotovili, da rentabilna proizvodnja začne šele pri 300.000 kosih letno. Oceno primernosti prostora je torej graditi na takem stanju, sicer je neobjektivna. V ilustracijo naj povemo, da bo samo letošnja proizvodnja likalnika cca 140.000 kosov, torej ni čudno, da so prostori brusilnice tesni. Pri tem je upoštevati, da je veliko teh likalnikov namenjenih za izvoz, kar zahteva višjo stopnjo obdelave v brusilnici.

Galvanika je tesno povezana s problematiko brusilnice. Mišljena je bila predvsem za masovno galvansko obdelavo v zvonih in bobnih z uvedbo cinkanja. Sedanji povdarek v tem oddelku pa spet velja obdelavi likalniških kap z novim postopkom kislega bakrenja in svetlega niklanja. S to tehnologijo se je zopet zaradi povečanja proizvodnje likalnika, bistveno spremenila potreba po količini toplote. Elektroliti alkalnega bakrenja, normalnega niklanja delujejo pri nizkih temperaturah, cinkanje pa zahteva celo hlajenje. Postopki kislega bakrenja in svetlega niklja, ki smo jih uvedli v tem in preteklem letu pa delajo pri povišani temperaturi. Dodatni tehnološki procesi so torej že sedaj vključeni in to zaradi povdarka na proizvodnji likalnika. Ni torej čudno, da ni več rezerve v kapaciteti električnih instalacij. Kritika na rovaš prevzemne komisije, češ, da je bila tolerantna glede prevzema sanitarij in garderob v tem objektu je tudi vprašljiva, če upoštevamo, da npr. garderoba v tem objektu ni prostor za bivanje, ampak 5 minutnega preoblačenja, ter zato ne potrebuje višine in volumna, ampak le površino za gibanje ob preoblačenju. Površina teh garderob za sedanje sta-

nje pa res ne zadošča, saj zahteva večja proizvodnja likalnikov tudi več zaposlenih v površinski zaščiti. To bo rešljivo z usposobitvijo centralnih garderob v novi hali.

Lakirnica je res primerno velika, toda ob sedanjem povečanju proizvodnje transformatorjev in prenosu lakiranja tuljav bi verjetno tudi imeli prigovore, če bi v prejšnjem tempu rastla proizvodnja E40 in oklopnih varovalk in jih ne bi nadomestili z aluminijem oziroma bakelitom. Tudi ocena lakirnice, ki je sicer ugodna, torej temelji le na trenutnem stanju. Glede razsvetljave pa tole: boljše bi bilo izvršiti že davno naročilo in obesiti še 2 svetilki, kot razpravljati o slabi razsvetljavi. Tudi slabše ogrevanje lakirnice ima svoj vzrok. V toplotni izračun ogrevanja je vračunan tudi del toplote 30 kW — ne peči, ki iz zgoraj navedenih razlogov ne deluje ves čas. Zaradi spremenjenih pogojev v delavnici je treba samo primerno zregulirati režim centralnega ogrevanja. Tu je pač nasprotni primer kot v galvaniki, kjer dodatna ogrevala v banjah povzročajo previsoko temperaturo kar deluje tudi centralno ogrevanje. Noben sistem ogrevanja ni tako prilagodljiv, da bi prenesel vse spremembe, brez ponovnega uravnavanja.

Impregnacija je obrat, ki je bil v slabih 4 letih delovanja že večkrat na tehtnici. Ob preselitvi naj bi deloval »dokler gre«, potem se je kazala potreba po kontinuiranem postopku svile pa spet odmiranje te proizvodnje, potem ponoven vzpon z izvozom za Egipt in kasneje z diagonalnimi trakovi ter silikonskimi laki, v zadnjem času pa spet določena stagnacija. Na tako stanje je bila verjetno še najbolj pravilna odločitev, da naj bo impregnacija, dvorana primerne velikosti, ki lahko trenutno služi za impregnacijo, kasneje pa tudi za drugo dejavnost.

K strojni opremi bi bilo kaj pripomniti glede naštevanja, kaj je nabavljeno v okviru rekonstrukcije in pred tem, oziroma kasneje, kar pa ni bistveno. Zanimiva je ocena, da je uporabnost pantografa omejena. Seveda je; posebno napram kopirnemu stroju Deckel. Toda pri oceni moramo presoditi kdaj je bil naročen pantograf in kakšni so bili tedaj izgledi za nabavo kopirnega stroja. Če se za kopirni stroj kljub visokim obveznostim konvertibilnega izvoza ne bi odločili, bi po vsej verjetnosti pantograf danes bolje služil. Tako ga je pa odprodati, ne ugotavljati omejenosti uporabe napram kopirnemu stroju. Ta je bila ugotovljena v tovarni že pred 10 leti.

Res je, »Versimatic« je točno 1-krat (ne 3-krat) dražji od »Wuttiga«. Toda bil je med prvimi transfer avtomati v Sloveniji in morda tudi v Jugoslaviji. Takrat je bil cenejši in z večjo kapaciteto od drugih poznanih. Izbran je bil med več ponudbami. Prepričan sem, da tudi »Wuttiga« ne bi imeli, če ne bi spoznali prednosti tega sistema obdelave na »Versimaticu«. V industriji je pač tako, da se nova tehnologija plača dražje kot enaka kasneje, ko je že razširjena. Vprašanje je le, če smo prednostni, ki jih ima nova drago plačana tehnologija dobro in hitro izkoristili. Zadnje besede o obeh strojih še ne kaže izreči, ker mora imeti tudi trajnost (kvaliteta materiala) svoje mesto pri oceni. Ta pa govori do sedaj v prid »Versimaticu«. Zanimivo je tudi, da članek ne omenja koordinatnega vrtnega stroja, ki je odločno posegel v tehnologijo orodjarne.

(Se nadaljuje)
Dušan Dolničar

NAŠ RAZGOVOR Z GORENČEVO VLADO

Tokrat je urednik rubrike odločil, da razgovor vodi drug sodelavec. S sogovornico Vlado Gorenčev, ki naj mi s svojo pripovedjo pomaga izpolniti nalogo, sva se počasi spustili v sproščen pogovor. Njeno presenečenje, nad odločitvijo, da je tokrat izbor padel nanjo in moja trema sta bili največ krivi temu. Kar težko sem jo prepričala, da ni posredi nobena šala, saj je prav, da enkrat pove svoje poglede, doživetja in izkušnje kak mlajši član naše delovne skupnosti.

Njen spomin na prihod v Elmo že medli, živa je le predstava na okolje tovarne. Na dvorišču trata s cvetočim grmovjem, v ozadju pa smrekov gozd. Ne, zunanji videz ni prav nič pripomogel k spoznanju tovarniškega dela, vzdušja, ki v njem vlada.

Še ne petnajstletno dekle je prišla delat. Hotela je čimprej sama zase skrbeti, se osamosvojiti in vsaj materialno razbremeniti mater, ki je skrbela še za dva mlajša brata. Okolje, v katerem se je znašla, ni bilo v ničemer podobno tistemu, šolskemu, v kakršno je bila prej vključena. Razlike so bile očitne, pa vendar se je brez notranjih stisk in zatajevanj vključila v tempo organiziranega dela, ritem tovarniškega življenja.

Skoraj 10 let že dela v pešal delavnici, za katero pravimo, da so v njej pretežno delovna mesta s slabšimi delovnimi pogoji. In kako ona te delovne pogoje na »svoji koži« prēnaša? S skromnim nasmehom je pristavila, kar gre. Razumela sem, da za temi besedami le tiči nekaj, kar ji kviri zadovoljstvo pri delu. Zaradi skromnosti pa tudi bojzani, da je bralci ne bi prav razumeli, sprva ni bila voljna kaj več povedati, končno je s pristavkom, da nikomur nič ne očita ali pa, da je drugim za kaj nevoščljiva, le povedala, kaj njo in sodelavce iz pešal oddelka teži.

Delo je priznано kot težje in imajo dodatni dopust za pogoje dela. Grupa del za standardni čas pa je ista kot v drugih oddelkih, čeprav imajo neprimerno drugačne, največkrat boljše pogoje dela.

Dopuščam, pravi, da sem samo nepoučena, zato naj se, če je to res vse pojasni, da ne bom jaz in morda še kdo prepričan o krivični rešitvi.

Drugače je z delom zadovoljna, če pa je sem pa tja kaj narobe, ni zaradi tega malodušna. Sčasoma se vse uredi. Najtežje za nas žene in matere je ureditev delovnih izmen z možnostjo varstva otrok. Ve, da se take zadeve pri nas, če je le možno uredi, želi pa da stiske, neučakanosti matere-delavke ne bi napačno ocenjevali, češ da izsiljuje ugodnejšo razporeditev.

»Elma« je mnogo napredovala, pravi, veliko je sprememb, odkar je tu. Tako kot njeni predhodniki v razgovoru, pogreša ekscurzije, izlete. Edino športna rekreacija zadnji čas spet oživlja. Šport je zanjo že od

O MORALI

otroških let pomenil nekaj nepogrešljivega. Tudi sedaj si zanj redno odčvoji del prostega časa. Je ena tistih, ki ji ura igranja odbojke, da več sprostivne in moči za delo, kot posedanje v senci.

Ob koncu razgovora sva prišli še na vprašanje o njeni želji, ki bi uresničena, zanj in nas vse pomenila največ. Brez olepševanja in dolgega pomišljanja je bil njen odgovor — več stanovanj in nobene, vsaj take gospodarske reforme iz 1965. leta ne več. Oboje je najbolj prizadelo tiste z nižjimi osebnimi dohodki. Ta odgovor močno potrjuje ugotovitev, da so osebne težave in negotovost močno prisotne, največkrat pred delovnimi; kaže pa tudi, da moja sogovornica, okolje v katerem dela, pozna in čuti z njim saj ima stanovanjsko vprašanje urejeno, dokazuje pa tudi, da sebičnost med nami ni toliko prisotna kot po občasnih pojavih sklepamo.

Fanči Zagar

DOGODKI MESECA

V avgustu so se v naši delovni organizaciji zaposlili:

Za določen čas v nekovinah Katarina Zadravec, Terezija Kočevar, Marija Strmec, Antonija Sušteršič, Marija Potočnik, Jožica Mahne in Irena Saviozzi v računovodstvu.

Za nedoločen čas so se zaposlili: štipendista Edi Poteko elektrotehnik in Zvone Bitežnik strojni tehnik; Marija Zorman in Vida Avbelj v službi kontrole kvalitete, Milan Senica in Friderik Munda v brusilnici, Majda Urmaš v stiskalnicah, Ivana Sluga v impregnaciji in Janez Kossem v oddelku ključavničarjev.

V avgustu sta bila na praksi dva naša štipendista, Marko Trkman in Marjan Česnik.

Odšli so: Miha Omerz, strojni ključavničar v orodjarni, Alojz Vučnik elektrotehnik v projektivnem oddelku, Vera Gračnar delavka v montaži, Franc Rotar v oddelku ključavničarjev in Karel Klenovšek iz elektro delavnice.

Koncem avgusta je nenadoma umrl naš bivši sodelavec, bruslač Stane Pavčnik, invalidski upokojenec.

Fanči Zagar

ZRNO DO ZRNA...

Dnevno razdelimo v naši jedilnici 125 stekleničk jogurta. Stekleničke sicer niso tako krhke kot kozarci, a se vseeno lahko dogodi, da se katera razbije ali »izgubi«. Prav gotovo pa se ne more »po nesreči« ubiti ali izgubiti kar 170 stekleničk. V manj kot štirih mesecih nam je namreč zmanjkalo 170 stekleničk.

Usoda teh stekleničk je poznana tistim 125 članom naše delovne skupnosti, ki dnevno prejemajo jogurt. Samo ti nam lahko pojasnijo usodo izginulih stekleničk. Najbolj prepričljivo tako, da jih vrnejo, ker le oni vedo, kje so.

Če bodo stekleničke tudi v prihodnje tako skrivnostno in množično izginjale, bomo morali nekaj ukreniti. Kakršen koli ukrep pa prav gotovo ne bo prijeten, niti enostaven kot je to sedaj, ko vse skupaj temelji le na medsebojnem zaupanju.

Toda jogurtove stekleničke niso osamljene. Podobno, čeprav manj kritično je tudi z jedilnim priborom, skodelicami in še z marsikatero stvarjo. Morda poročete, da so to nepomembne in majhne stvari, da je škoda o tem izgubljati čas in besede. Denarna izguba je v tem primeru resnično tako majhna, da jo skoraj lahko zanemarimo. Ne moremo pa obenem prezreti tudi naše nevezgovernosti in malomarnega (neodgovornega) odnosa do skupne lastnine.

Franč Križaj

Mnenja o etičnih vrednotah, o tem, kaj je moralno in kaj nemoralno, so zelo različna. Ko razmišljamo o morali, imamo navadno v mislih ljubezensko doživljanje oziroma odnose med spoloma, čeprav je morala mnogo širši pojem, saj sega prav na vsa področja človeškega udejstvovanja. Čeprav se zavedamo, da so vse stvari v naravi in družbi podvržene spremembam, naš razum le težko dojema celotno dialektiko stvari zaradi težnje po dokončnem spoznanju, zato si tudi moralno zavest pogosto predstavljamo kot nekaj človeku danega, nesprenemljivega, večnega, kot nek človekov notranji instinkt, ki mu narekuje, kaj je dobro in kaj slabo.

Prav zaradi tako različnega in dostikrat zmotnega pojmovanja bi v tem sestavku — čeprav vem, da bi bilo za večino bralcev tega časopisa bolj zanimivo neko specifično področje morale, morda družinsko ali delovna morala — napisala nekaj misli o morali na splošno.

Človek je družbeno bitje in ne more živeti sam. Odkar je stopil v zgodovino, nastopa vedno kot član neke družbene skupnosti: tropa, rodu, plemena, družine, države. Svoje življenjske potrebe lahko zadovoljuje le ob sodelovanju drugih ljudi ter ob pogojih, ki jih ustvarja družba. Osnovni pogoj bivanja je proizvodnja sredstev za življenje. Načini proizvodnje se zaradi človekovega prizadevanja, da bi si olajšal delo in izboljšal proizvodna sredstva spreminjajo, vzporedno s tem pa se spreminja tudi njegovo socialno in duhovno življenje.

Za življenje v družbeni skupnosti pa so potrebna pravila, brez katerih bi bilo življenje v njej nemogoče. Taka nenapisana pravila neke družbe so moralne norme. Kdor pravil ne izpolnjuje, pride v konflikt z družbo, v kateri živi oziroma se izpostavi preziru, posmehu ali osamljenosti. Pravila — moralne norme, ki predstavljajo »standard« družbenega ponašanja, nastanejo iz potreb družbe, iz njene materialne osnove. Izpolnjevanje pravil, podedovane in pridobljene navade v mišljenju, se zasedrajo v človeško miselnost — in od tod moralna zavest človeka. V družbi nastane tako neka navada, običaj — moralna norma in šele ob upoštevanju te norme se pri ljudeh sčasoma razvije občutek, da je ravnanje zoper njo nemoralno. Življenje v skupini je torej tisto, ki je določene nagnosti občutke preoblikovalo v specifično človeške, moralne občutke.

Iz gornjega bi lahko sklepali, da bi morali imeti ljudje z enako ekonomsko osnovo enako razvito moralno zavest, če ne bi upoštevali izjemnost bitja kot posameznika, oziroma razlik v čustvenem doživljanju, sposobnostih in znanju.

Moralne norme so zato, ker imajo izvor v temeljnih, t. j. produkcijskih odnosih, ki se, kot smo že rekli, spreminjajo, v različnih družbah zelo različne. Tako npr. so bile norme, ki so veljale v praskupnosti, kanibalizem (ljudožrstvo), nemogoče v razredni družbi, in norme, ki so bile moralne v kapitalistični, so zastarele in nemogoče v socialistični družbi (privatna lastnina, prisvajanje tujege dela itd.). Tako vidimo, da stare norme propadajo, iz njih in na podlagi spremenjenih potreb pa nastajajo nove, ustrežnejše.

Glede na to, katera ravnanja in katere odnose v družbi usmerjajo, delimo moralne norme na:

— občečloveške (spoštovanje človeškega dostojanstva, iskrenost, sočutje, poštenost, zvestoba, patriotizem itd.), ki veljajo za vse člane družbe in se bistveno ne spreminjajo ter se zato prenašajo iz ene formacije (ureditve) v drugo, in

— specifične moralne norme, ki so nastale v nekem določenem sistemu in v drugih družbah ne obstajajo, ker se z razvojem proizvodjalnih sil hitro spreminjajo.

Če pogledamo na začetek človeške družbe, vidimo, da takrat morala še ni bila samostojna oblika družbene zavesti, ampak je bila tesno povezana z religijo.

Z nastankom razredne družbe v njej ni več enotne morale; vsak razred ima svoje moralne predstave, ki izhajajo v prvi vrsti iz njegovih materialnih koristi. Vsak vladajoči razred pa hoče svoje moralne norme vsiliti ostalim razredom. Osnovni principi morale v razredni družbi so: izkoriščanje tujege dela, privatna lastnina in bogatenje vladajočih.

V vseh družbah pa so moralne norme tista sila, ki povratno vpliva na materialno bazo ter usmerja politično, družbeno in duhovno življenje. Vendar je oblikovanje morale proces, ki ne gre vedno vzporedno z dogajanjem na področju materialne osnove, temveč jo včasih prehitava ali zaostaja za njo. Zato morala ni samo odraz najbolj običajnih ravnanj v družbi, ampak vsebuje tudi njene ideale, ki v družbi še niso doseženi.

Kako visoko so včasih postavljene moralne norme in kako težko so dosegljive, nam zelo nazorno kažejo dogajanja v naši družbi, ko proizvodna sredstva in družbena zavest zaostajata za cilji samoupravne družbe. Moralni principi samoupravne družbe zahtevajo, da smo boljši, kot je lahko povprečen človek. Vendar z uvedbo neke morale ne bomo izboljšali odnosov med ljudmi, za to je

potrebna tudi obogatitev z materialnimi dobrinami. Po drugi strani pa sodobna psihologija ugotavlja: čim več stvari ima človek, tembolj pripada njim in tem manj sočloveku, kar povzroča odtujenost, sebi in sočloveku!

In nazadnje, kateri so moralni principi naše družbe?

Ker se naša družba poraja iz kapitalistične, se njenih ekonomskih, socialnih in moralnih principov drže znamenja stare družbe, ki se prepletajo z novimi cilji in potrebami.

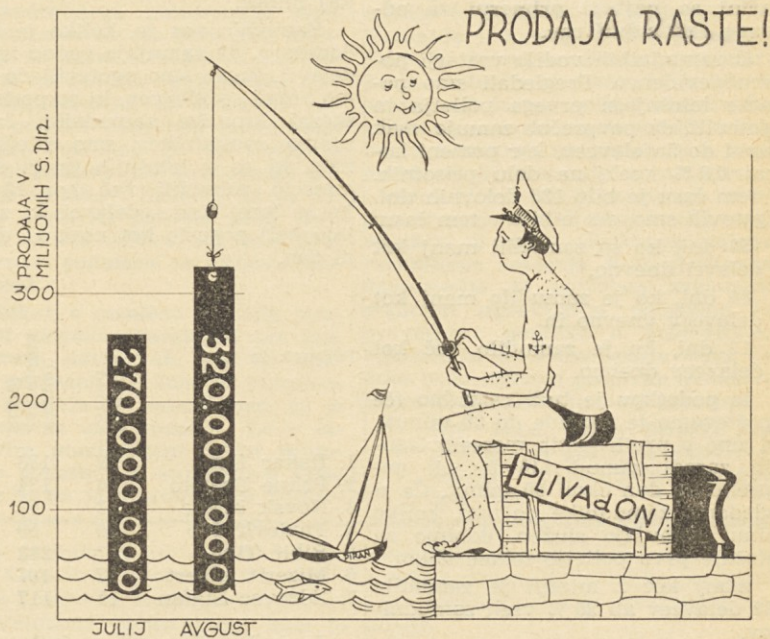
Ker še nismo tako bogati, da bi lahko uresničevali najhumanejši cilj komunistične družbe — delitev po potrebah, se pridržujemo principa delitve po delu. Čeprav je ta princip ekonomsko opravičljiv, povzroča vrsto neenakosti, zato nas iz moralnega vidika ne more zadovoljiti, kar dokazuje cela vrsta korekcij v korist tistih, ki skupnosti ne morejo enakovredno doprinesati.

Delo, spoštovanje dela, je poleg tistih občečloveških eden glavnih moralnih principov naše družbe. Vendar ne delo, ki bi človeku služilo le kot sredstvo za preživljanje, temveč delo, pri katerem človek v sodelovanju z drugimi ljudmi razvija svoje ustvarjalne težnje in sposobnosti, delo ki človeku prinaša srečo in zadovoljstvo. Ob takem delu pa se človeku nehote razvija kolektivna zavest, ki je za ustvaritev lepših odnosov med ljudmi nujno potrebna.

Vsi moralni principi naše družbe naj bi torej bili usmerjeni k ustvarjanju takih pogojev, v katerih bo človek čimbolj srečno, čimbolj svobodno bitje, v katerih naj bi bile neuspele osebnosti, trpljenje, strah, izjemna stanja.

Izmenjava stališč in mnenj nam lahko pomaga, da pridemo do novih, boljših spoznanj, zato vabim bralce, da o morali napišejo svoja mnenja.

Marta Klemenc

NEKAJ PROBLEMOV OKROG PREHODA NA ISO PROFIL NAVOJA

Nadaljevanje z 2. strani

KOMUNISTI O SEBI IN DRUGI
O NJIH

Zelo stara je želja tehnikov, naj bi uvedli notni profil navoja v deželah metrskega in palčnega (colskega) sistema. S tem ciljem je bil leta 1946 v Londonu ustanovljen Tehnični odbor za navoje (ISO/TC1). Naloga Tehničnega odbora je bila izdelati notni navoj, ki naj bi bil uporaben za oba metrska sistema. Problemi, kateri se pri tem pojavijo, so: profil navoja, nazivni premeri navojev, koraki navojev, tolerance in privilegi navojev.

ISO profil navoja je sprejet na podlagi priporočila ISO R 68 avgusta 1958 in dokumenta ISO/TC1 (secretariat 67) 166 od decembra 1959. Nazivni premeri po novi ISO vrsti so sprejeti po isti dokumentaciji kot profil ISO navoja. Do 5 mm so ti premeri: 0,25, 0,30, (0,35), 0,40, (0,45), 0,50, 0,55, 0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0, (1,1), 1,2, (1,4), 1,6, (1,8), 2,0, (2,2), 2,5, 3,0, (3,5), 4,0, (4,5), 5... do 300 mm. Stara JUS oziroma stara DIN vrsta nazivnih premerov pa je: 1,0, 1,2, 1,4, 1,7, 2,0, (2,3), 2,6, 3,0, (3,5), 4,0, 4,5, 5,0, 5,5... do 300 mm. (V oklepaju so nazivni premeri druge prioritete vrste.)

Ce primerjamo staro z novo ISO vrsto nazivnih premerov do 3 mm, opazimo, da je nova vrsta razširjena na nazivne premere pod 1 mm in da se pojavijo štirje novi premeri, katerih stara vrsta ni poznala (1,6, 1,8, 2,2, in 2,5).

Predvidevamo, da bodo nastopile težave. Ni še jasno, kako ravnati, ker so omenjeni premeri nezamenljivi s premeri stare vrste 1,6, 1,8, 1,7; 2,2, 2,3; 2,5, 2,6 (poudarjeni sodijo v ISO vrsto). Če upoštevam še korake kritičnih premerov, se nam na nasled-

njem primeru pokaže tole: korak 0,35 imajo po novi ISO vrsti navoji M 1,6 in M 1,8 ter iz stare vrste navoj M 1,7. Ker je mogoče priviti vijak M 1,6 v matico M 1,7, vijak M 1,7 v matico M 1,8, je zaradi slabega nateganja, mogoče pretrgati navoje. Enako se zgodi z navoji koraka 0,45 vijak M 2,5 v matici M 2,6. Nasprotno, navoj M 2,2 s korakom 0,45 in navoj M 2,3 s korakom 0,4 nista kritična, ker se ne dasta zaradi različnega koraka navoja priviti.

Našo tovarno iz vrste kritičnih premerov zadene edino premer M 2,5 z oziroma na dosedanji M 2,6. Rešitev splošnega prehoda na ISO profil navoja je samo v tesni povezavi s proizvajalci vijakov, rezilnega in kontrolnega orodja, seveda pa bodo to za nas dodatni stroški za nakup omenjenega orodja.

Tehnično bolj razvite dežele so v glavnem prešle na novi ISO profil navoja. Problem so rešili tako, da so kritične premere pustili po stari vrsti. Izvršili pa so prehod samo na premerih večjih od 3 mm.

ISO tolerance
Na zasedanju leta 1964 v New Delhiju je ISO/TC1 odločil, da bodo ločeno obravnavali tolerance za metrski in palčni ISO navoj. S tem so pokopali željo po enotnem navoju. Članice palčnega merskega sistema so obdržale svoj, dosedanji torej nespremenjeni tolerančni sistem. Temu so nasprotovale tri članice (Bolgarija, Madžarska in SSSR), kljub temu je bil novi osnutek za ISO tolerančni sistem sprejet. Vzhodno evropske države so na zasedanju v Bukarešti sprejele notni ISO tolerančni sistem. S tem je bilo doseženo soglasje vseh članic metrskega sistema.

Prehod na ISO profil navoja so v večini držav že izvedli: npr. v DRN od 1. 1. 1961 do 30. 6. 1964, v ZRN od 1. 7. 1964 do 31. 12. 1966.

V Jugoslaviji sta za prehod predvideni dve, z eno vmesno etapo, v kateri bi se porabile zaloge.

Prva etapa prehoda začne 1. 7. 67 in traja do 30. 6. 1968. V tem času je treba izvršiti spremembe v dokumentaciji ter zamenjati rezilna in merilna orodja za matične navoje. Na vijakih se obdrži stari profil, zunanji premer pa se izdeluje po ISO tolerancah zunanjega premera. V vmesni etapi od 1. 7. 68 do 31. 12. 68 je treba porabiti zaloge starih matic.

Druga etapa se začne 1. 1. 1969 in traja do 31. 12. 1969. V tem času je treba zamenjati rezilna in merilna orodja za izdelavo navoja vijaka.

Kratek rezime stanja:
1. Obstajata ISO metrski in ISO palčni sistem za navoje.

2. ISO je za metrski sistem rešil problem nad M 1,5; JUS navoja najmanjši M 1,6.

3. ISO je sprejel novo vrsto premerov med 1,5 in 3,0 mm.

4. Nad M 3mm se nova ISO vrsta imenskih premerov ujema z dosedanjno.

5. Nov ISO profil za prehod s starega na nov profil ne predstavlja posebnega problema, ampak prinaša le stroške ker bomo morali zamenjati merilna in rezilna orodja.

Tu so v glavnem prikazani problemi okrog prehoda na ISO profil navoja. Zakaj je potrebno preiti na novi ISO profil ter o njegovih prednostih bi se tudi v tej obliki dalo prikazati, morda v eni naslednjih številki STIK-a.

Vojislav Bugarski

GRAJA ZAMUDNIKOV

Tov. R. V. nam je poslal tole vprašanje:

Nekateri moji sodelavci, običajno vedno isti, zelo pogosto zjutraj zamujajo službo. Sprašujem se, kakšne posledice ima to za našo delovno skupnost v moralnem in materialnem smislu, kdo je pristojen za rešitev te zadeve, kakšna sredstva in načini so najbolj primerni za odpravo »zamudništva«.

O zamudnikih vodijo vratarji posebno evidenco. Pregledali smo podatke letošnjega prvega polletja in ugotovili, da povprečno zamuja vsak dan 4 do 5 delavcev, kar pomeni komaj 0,9 % vseh, na delu prisotnih. V tem času je bilo 133 delovnih dni. Ugotovili smo, da je bilo v tem času:

50 dni, ko so zamudili manj kot 3 delavci dnevno,

86 dni, ko je zamudilo manj kot 5 delavcev dnevno in

12 dni, ko je zamudilo več kot 9 delavcev dnevno.

Iz podatkov je tudi razvidno (če upoštevamo le zamude do 30 minut), da smo v prvih šestih mesecih izgubili zaradi zamud 115 ur ali povprečno na dan okoli 50 minut. Če si ogledamo zamudnike po tem, koliko minut zamujajo službo, dobimo za letošnje prvo polletje takole sliko:

manj kot 2 minuti je zamudilo 183 delavcev ali 30 % vseh zamudnikov.

manj kot 4 minute je zamudilo 295 delavcev ali 48 % vseh zamudnikov

manj kot 4 minute je zamudilo 379 delavcev ali 62 % vseh zamudnikov

manj kot 15 minut je zamudilo 478 delavcev ali 78 % vseh zamudnikov

več kot 15 minut je zamudilo 138 delavcev ali 22 % vseh zamudnikov

Vidimo torej, da so najbolj pogosti zamudniki, ki zamujajo le nekaj minut.

Zanimalo nas je, koliko je točna domneva, da zamujajo vedno isti sodelavci. Zares smo ugotovili da imamo nekaj sodelavcev, ki so postali že skoraj kronični zamudniki. Iz seznama zamudnikov smo izločili le tiste, ki so v letošnjih prvih šestih mesecih zamudili več kot 15-krat. To so torej tisti sodelavci, ki zamujajo bolj pogosto kot vsak 11 delovni dan.

Primek in ime	Število zamud	Skupaj zamujenih minut	Povprečna dnevna zamuda v minutah
1. Rakar Emil	39	133	3,4
2. Prhne Branko	36	134	3,7
3. Novak Franc	23	81	3,5
4. Pavlovič Ivo	20	59	3
5. Ribič Tine	17	213	12,5
6. Mizerit Albert	17	101	6
7. Zdravec Štefan	15	117	7,8

Iz vseh prikazanih podatkov lahko sklepamo, da zamujanje v naši tovarni ni posebno pereč problem, razen nekaterih, redkih izjem. Nobe na posebnost ni, če se posamezniku zgodi, da včasih zamudi. Toda če nekdo zamuja tudi po dvakrat na te-

den, tedaj že skoraj lahko govorimo o navadi, ali o slabo odmerjenem času za pot v službo, nikakor pa ne o slučajju. Zanimivo je, da najbolj pogosto zamujajo tisti, ki stanujejo najbližje tovarni. Pi imajo za to »opravičen« razlog, ko trdijo, da pri treh, štirih minutah, kolikor rabijo do tovarne, ni mogoče nadomestiti dveh ali več minut, kar tisti, ki stanujejo bolj daleč od tovarne lahko sotiirjo. V njihovem sklepanju je sicer nekaj resnice toda razlog je le v tem, da prekasno odidejo od doma. Tovrstno zamujanje že lahko prištejemo k slabemu odnosu do dela in nekolegialnemu odnosu do sodelavcev.

Pri razmišljanju kaj storiti, se najprej pojavijo v nekaterih glavah ideje o kaznovanju. Mislim, da disciplinski ukrepi pridejo v poštev le takrat ko vse ostalo odpove. Morda bo zaenkrat zadoščalo, da občasno objavimo v našem časopisu imena najbolj pogostih zamudnikov, da najbolj pogostemu zamudniku podelimo namesto prehodne zastavice, zanesljivo budilko ali pa da njim v prid pomaknemo tovarniško uro za dve minuti nazaj. Če bi tovarniška ura kasnila dve minuti, bi po ugotovitvah glede na rezultate letošnjega prvega polletja padlo število zamudnikov za eno tretjino.

Preden pa bi karkoli ukrepali, želimo izvedeti mišljenje tudi tistih sodelavcev, ki pravočasno prihajajo v službo in grajajo zamudnike. Vsak predlog, ki le ne bo preveč oster, bo dobrodošel, vrzite pa ga v skrinjico, ki je postavljena ob vhodu v jedilnico.

Franc Križaj

komunist bi se moral držati pregovora »govoriti kratko in jedrnato«. Taka razprava, ko se govori veliko, večinoma nepovezano, brez cilja, je negativna. Take razprave počasi preidejo na kritizerstvo in imajo prav nasprotni cilj. Komunisti moramo voditi diskusijo na podlagi utemeljitev, z dokazili. Ne moremo si dovoliti neko govorjenje, ki nima ne repa ne glave. Ti diskutanti pogosto uporabljajo tudi tužke, ki jih niti sami ne poznajo. Če bi jih poznali, bi jih verjetno ne uporabili v stavku.

Sedaj pogledjmo, kakšni člani Zveze komunistov so to. Na vsak način hočejo izbiti iz množice. V članstvo Zveze komunistov so pristopili z nekim ciljem, da bodo morda pridobili na položaju, na svojem delovnem mestu, skratka vidijo neke koristi.

Taki člani Zveze komunistov kaj hitro spoznajo resnico, zato tudi izstopijo. Nekaj takih primerov je bilo tudi v naši osnovni organizaciji.

Drugi del te vrste ljudi, ki ostanejo v organizaciji Zveze komunistov, se umaknejo, ko spoznajo, da ne prodrejo s svojim nastopom, na sestankih se več ne oglašajo. S tem napravijo veliko napako v drugi smeri. Morali bi nastopiti z dokazili in poseči v borbo mnenj. Tako pa počasi odmirajo, oddaljujejo se od organizacije in prej ali slej kot člani ZK odpadejo. S tem Zvezi komunistov samo škodujejo, nikakor pa ne koristijo.

V delovni organizaciji se dostikrat dogaja, da nečlani ocenjujejo člane Zveze komunistov samo po posameznih članih, ki morda napravi napako. Ta se postavi v ospredje in avtomatično prenese na celotno članstvo Zveze komunistov. Ljudje slabosti prej opazijo in bolj kritično ocenjujejo, kot pa dobre strani, mogoče celo preveč kritično. Smatram, da je pravilno, da člane Zveze komunistov ocenjujejo nečlani, vendar mora biti ta ocena objektivna.

Odgovor tov. Z. V.:

Komunist, ki ob vsaki priliki veliko govori in razpravlja, vendar pa iz njegovih besed ne moremo izluščiti nikakršnega smisla, mislim, da škoduje ugledu ZK. Zdi se mi namreč, da se hočejo taki ljudje le uveljaviti in preko svoje popularnosti pridobiti koristi za sebe.

S kritiko, predlogi in mnenji pomagajte odpravljati pomanjkljivosti, ki Vas in tudi druge ovirajo pri delu. Zato ne pozabite na skrinjico ob vhodu v jedilnico. Vsako Vašo dobronamerno pobudo ali oceno bomo z veseljem objavili!

Uredništvo

DRUŽBENA POGODBA

Najmočnejši ni nikoli dovolj močan, da bi lahko ostal vedno gospodar, če sile ne spremeni v resnico in pokorščine v dolžnost. Od tod pravica močnejšega; te pravice na videz nihče ne jemlje resno, v resnici pa se povzdiguje v načelo.

Glasilo STIK izdaja delovna skupnost

Elma — tovarna elektromateriala

Ljubljana-Črnuče. Ureja ga uredniški

odbor, izhaja en-krat mesečno.

Odgovorni urednik: Peter Arko

telefon 341-05, int. 14

Tisk: Tiskarna PTT, Ljubljana

Tržaška 42/a